

"Mimar" dediğin nedir ki  
"İnsan" Yoksa İçinde?

### Mimarlığı Meslek Olarak Seçmek

Soruyor çocuklarımız. Kime denir "mimar" ?.. Ne iş yapar ? Neye yarar? Gelin hem onlar, hem kendimiz için sorgulayalım şu mesleği.

Başarılı siyasetin "mimarı" oluyor. Bir spor zaferinin "mimarından" bahsediliyor. Hatta deniyor ki ; Tanrı da Evrenin "mimarıdır"! Farkındaysanız bir yapının "mimarını" kimse pek merak etmezken, her toplumsal olgunun bir "mimarı" aranıp bulunuyor. Anlatılmak istenen nedir sizce?

#### Övünmek Gibi Olmasın

Garip gelecektir belki; ama dikkat edin, hep bir başarının, hep bir becerinin arkasındaki kişiye deniyor "Bu işin mimarı" diye. Yenilginin "mimarı" yoktur, zaferin vardır. Savaşın değil barışın "mimarı" olur. Siyasî bir çöküşün "sorumlusu" vardır; ama, yükselişin "mimarından" söz edilir hep. Bu açıdan bakınca "sorumlu ve sevimli" bir kavramdır mimarlık. Fakat ağır bir yük taşır. Bir şeyin mimarı olabilmek için o şeyi başarmış olmak adeta ön koşuldur.

- 1- İşlevi tanımlayan,
- 2- Öncelikleri belirleyen,
- 3- Olayı kurgulayan,
- 4- Ve sonunda işi becermiş olan kişidir mimar.

Toplumsal boyutta; insan için, insanca bir beceridir mimarlık. İnsan vardır içinde ve onun adına bir başarı.

Mesleki boyutta farklı mı ola? Hayır, hiç de değil.

Önce hür bir insan olmak, Davranış ve düşünüş biçimi ile insan,

Yaptıkları; insanı yüceltmek için...

En zor koşullarda bile sırtını pek tutmak,

Yaşayan bedenler ve özgür duygular için...

Şiirsel mi oldu anlatım?

Olacaktır şaşmamalı! "Mimar" dediğin nedir ki "İnsan" yoksa içinde?

#### Mimar Olmak

Bir yapının düşünsel boyutta çözülmesinden yani "projesinin" yapılmasından, insanların onu kullanmaya başlamasına kadar geçen sürecin hesabı mimardan sorulur. Yapı dediğimiz nedir?: Bu gün bir kaldırım taşı, yarın tümüyle bir şehir... Tasarım denilen; "biçimsel kurgulamanın" bilinçli ya da bilinçsiz olarak var olduğu tüm mekan olguları yapının kendisidir.

Hep bir ikinci kişiye ihtiyacı olmayabilir insanların. Oturur kendi evini kendisi yapar. Bazen çok da iyi olur. Biz buna spontane; kendiliğinden mimarlık deriz. Yani önceden çizilmemiş, fakat yaparken kurgulanmış. Burada mimar yok mudur? Olmaz olur mu? Evin sahibi mimarlığı omuzlamıştır bilmeden!

Mağarada yaşayan ilk insanlar ilk mimarlardı. Çünkü, değişmez sanılan çevre faktörlerini, gereksinimlerine göre biçimlendirmeye başlamışlardı.

Kendiniz ya da başkası için; yaşam çevresi adına "işlevsel" kararlar vermeye başladığınız anda "Mimar Olmak!" bilinci ve sevinci sizi de sarmaya başlar. Estetik; yani uyumlu ve güzel olmak; işe yaramanın ardından ikinci temel kaygınız olur. Güzel!.. "Kime göre?, Ne kadar güzel?" soruları uçuşmaya başlar. Artık sanat rüzgarları sizi de sarmalar. Yelken açmak ya da kuytuya sığınmak arasında kendinize bir yer bulursunuz. Bir usta yol gösterir, bir kitap ufuk verir. Mimarlık serüveni başlar.

Bu heyecanlı yolculuk; "Şu yapının mimarı kim?" sorusunu sorduracak bir eser ortaya koyana kadar tutku ile sürer. Ve bu heyecan olgunlaşarak bir ömrü doldurur. Kendinizi "emekli" hissetmenize izin vermeyen nadir mesleklerden biridir mimarlık. Çoğunlukla

"olgunluk çağının eserleri" mimarlık yaşamının en sağlam ve seçkin yapı taşları olur.

#### Mimar Olamamak!

Aklının ucundan en son geçen, bazen hiç geçmeyen meslek olup, sıralamanın azizliği ile kendini mimarlık öğrencisi bulmak!

Meslekle bir türlü barışamayıp, ite kaka bir tahsil sonucu alınan diploma ve yapılan üç beş proje ile odu! sanmak.

Kapının kolu ile uğraşırken kapıyı unutmak .

Pencereyi çözerken binayı gözden kaçırmak.

Bir yapının çevresini "etkilemeyeceğini" ve çevreden "etkilenmeyeceğini" sanıp sırça sarayda proje üretmek.

Yönetmelikleri çok şey sanıp tüm çamuru bürokrasiye sıçratmak.

"Ben bu işi neden yapıyorum?" sorusunu irdeleyen bir düşüncesi, bir felsefesi olmadan, çizginin ve görsel takdimin sihriyle kapılmak.

Bir üstadın dizi dibinde ya da bir ekolün tatlı melteminde düşünce sarhoşluğuna uğrayıp, etkilenmenin tembel kolaylığında kimliğini yitirmek gibi sorunlar da bu mesleğin tehlike sınırlarıdır.

Farkında olmadan bir yerlerde oyalanmak gibi, farkında olmadan gaza basmak da aynı derece sakıncalıdır. Hizmet verdiğimiz insanın hatırını sormadan, onunla ilgili parametrik değerleri hiç hesaba katmadan "ona rağmen onun adına" verilen proje ve yatırım kararları, insan hakları tarihine taammüden sosyal cinayet örnekleri olarak geçecektir. İşte binalarımız!.. İşte şehirlerimiz!..

Şimdi farkına vardınız mı gençler, sizden ne çok şey beklendiğini? Kurtarmak ya da sürdürmek artık sizin tercihiniz. Hak etmesek de, bizi bağışlarsanız size şu faydası olur; arkanıza değil hep önünüze bakar çok daha güvenli ve hızlı yol alırsınız. Çünkü,

bizler birbirimizi suçlaya suçlaya kendi suçumuz içinde kaybolduk. Çevreci "Kızılderili bilge reis" zaten söylemişti; "Beyaz adam sonunda kendi dışkısında boğulacak" diye. Onu haksız çıkaramadık!

#### Nedir Farkı Diğerlerinden?

"Farkındalık" denen mistik kavram, en çok mimarlık mesleğinde yerini bulur. Önce yaşadığımız dünyayı, sonra içinde bulunduğunuz toplumu ve oradan yola çıkıp, hizmetinde olduğunuz insanı tanımak zorundasınız. En sonunda kendi varlığınızın farkına varacaksınız. İşte orada, ne yapmanız, ne yapmamanız gerektiğini kimsenin söylemesi gerekmez. Çünkü, artık fark edeceksiniz.

Bir heykeltıraş gibi yontarak, bir seramikçi gibi çamur yoğurarak, bir ressam gibi biçimsel dengeler ve çelişkiler arayarak, bir müzisyen gibi boşluğun sesini dinleyerek tasarım yapacaksınız. Bir toplumbilimcinin verilerini, bir şairin mısra kaygısı ile düzene koyacaksınız. Bir fotoğrafçı gibi gözlemediğiniz çevresel değerler içinde, işlevsel ve duygusal öncelikleriniz ile edebiyatçı titizliğinde kurduğunuz senaryoyu bir mühendisin matematik kurgusu ile ayağa kaldıracaksınız. Ne çok meslek var değil mi mimarlığın içinde? Evet, en belirgin farkı budur diğerlerinden.

Bilimsel bir titizlikle, tasarımını etkileyen her şeyi anlamaya çalışıp, ukalalık dozuna varmadan tebliğde bulunmak; işte mimarlığın sırat köprüsü! Daha uzun ömürlü olması gereken özel yapılar hariç, çağımızda ortalama 20 yıl olan işlevsel yapı ömrünün sorumluluğunu taşıyabilmek için, bu köprüden hassas bir denge ile geçmek zorundayız. Çünkü, reçetemiz olan projelerimiz; bir hastanın özel bir sorununu çözmeye yönelik değil, onun tüm sorunlarını boyutlandıran ve etkileyen "mekanı" kurmaya yöneliktir.

Bir toplumda hukuksuzluk, ilaşızlıktan, parasızlıktan yakınılabılır. Bunlar çok ciddi eksikliklerdir. Fakat, toplum olmak için asgari şart değildir. İnsan yerleşimleri çadırdan da olsa bir mekana kavuşmamışsa; toplum olmak, ulus olmak hatta en küçük boyutta insan olmaktan bile bahsedemeyiz. Bu anlamda musluğun başındaki meslek diyebiliriz mimarlığa. Önemsemek ya da küçümsemek değil sadece adresini belirlemektir bu tanımlama.

### Mimarlık Kaçınır Tercihiniz?..

Üniversiteler genellikle istekli ve yetenekli öğrencinin nasıl seçileceğini dert edinmezler. Kolaya kaçarak merkezi sisteme bel bağlamışlardır bir kere. Maksat ayrı değil boy sırasıdır. Öğrenci tarafından çok bilinçli yapıldığı söylenemeyecek bir tercihin ardından matematiksel sıralama yapılır sadece.

Özellikle mimarlık için gerekli birtakım özelliklerin aranmadığı bu tek aşamalı seçim son derece yanlıştır. Bu temel yanlış göremeyip genel istek seviyesinin ve oranının düşüklüğünden şikayet eder dururlar. Onları bu kısır döngü içinde, hataları ile baş başa bırakın gençler!.. Büyüklük sizde kalsın!.. Gelin seçiminizi kendiniz yapın. Şimdi başınızı ellerinizin arasına alın ve sorun: "Mimarlık benim ilk tercihim mi?"

Her meslek için söylenebilir, ama mimarlık gibi insan yaşamını doğrudan etkileyen bir mesleğin ilk tercih olması başarının ilk adımı olacaktır. İşte size "Mimar Olmayı İstemek" adına bir mini anket ; İki kere okuyun, üç kere düşünün ve "evet" ya da "hayır" diye şüpheye yer bırakmayacak biçimde cevaplayın. "Belki" yi cevap olarak kabul etmeyin:

1- İnsanlara mekan kurmak sizce hoş bir duygu mudur?

2- Mutluluğun temel faktörlerinden birinin sağlıklı meskenlerde yaşamak ve sevdiğiniz binalarda çalışmak olduğuna inanıyor musunuz?

3- Bireysel ve toplumsal davranış bilimlerini öğrenmek ve uygulamak her boyutu ile hayatınızda yer alacaktır. Buna hevesli misiniz?

4- İnşa etmek ve hep daha iyi inşa etmek ciddi bir bilimsel araştırmayı gerektirir. Bu sizi heyecanlandırıyor mu?

5- İnşa etmek aynı zamanda; her koşulda her yerde bulunabilmektir. Seyahat etmeyi ve şantiye koşullarına katılmayı bilmektir. Gerekliğinde göze alabileceğiniz misiniz?

6- Çok başarılı olmasa da resim yapmak isteği sizce aklınızda bir tutku mudur?

7- Proje yapmak bir anlamda geleceği tasarlamaktır. Bu gelecek; hep başkalarının hayatı olacaktır. Onları da kendi hayatınız gibi sevebileceğiniz misiniz?

8- Sanatçı bir yapıma var ve kendinizi değişik boyutlarda ifade etmenin yollarını arıyorsunuz.

9- Bilgisayar; er veya geç başvuracağınız en önemli yardımcınız olacaktır. Teknolojinin bu yönü sizi hep kendine mi çekmiştir.

10- Bu yolda karşılaşacağınız zorluklar sizi yıldırmayacak ve içindeki sönmeyen istek, dimdik ayakta durmanıza ve kendinizi sürekli yenilemenize yetecek midir?

11- Bu seçim kararını etki altında kalmadan kendi başınıza ve kendi aklınızla mı alıyorsunuz?

12- Mekana hükmeden bir orkestra şefi, geleceğin filmi çeken bir rejisör olmayı düşünüyorsunuz.

13- Bu mesleği başkasına tavsiye edecek kadar benimseyip düşündüğünüzü düşünüyor musunuz?

14- Yani artık "mimar" olmak istiyor musunuz?

Yanıtlarınızın tamamı evet ise fazla düşünmeye gerek yok.. Evet ağırlıklı ise bu yazının tümünü tekrar okuyup kendinize bir fırsat daha verin. Unutmayın mimar olmanız şart değildir! Önce gerçekten istediğinize karar vermelisiniz. Sonra şansınızı denemek, daha sonra da her koşul ve durumda ilk tercihinizde direnmek yine size düşüyor,

"Tam burada "her ahval ve şeraitte vazifen!.." diye söze başlayan Atatürk'ü anımsayın!.. Büyüklüğünüz size daha fazla yardım edemeyecektir. Şunu unutmayın; mesleği de, ülkeyi de "her koşul ve duruma rağmen" çıkarmazdan kurtaracak olan yine sizler olacaksınız. Büyüklüğünüz değil.

İstemek adına kendini sorgulamak; mesleğe yatkın olmayı belirler. Fakat, istemekle yapabilmek arasındaki yolda yeteneklerin ve bu uğurda dökülen terlerin katkısını yadsınmak mümkün değildir. Her mesleğin ortaya çıkması birtakım insani gerekçelere dayanır. Tüm meslekler, insanlık adına gayretleri içerdiği sürece kutsaldır. Kendi aralarındaki hizmet yarışında başı çekmek gibi varsayımlar geçerli olmaz. Olsa olsa dönüşümlü bir bayrak yarışındadırlar. Mimarlık adına istekli olmayı sorgularken amaç mimarlığı kutsamak olmadığını, aslında hiçbir mesleğin böyle taraflı bir yoruma ihtiyacı olmadığını biliyorum. Ne var ki ömür boyu omuzlarımızda taşıyacağımız bir mesleğin, yeterli heyecana ve duygusal yoruma sahip olmadan başarı ile sürdürülebileceğine de inanmıyorum. Dolayısıyla, evet demeye koşullandırılmış gibi görülen bazı soruların arkasında, mesleğine tutku ile bağlı bir mimarın aşırı duygusallığını seziyorsanız bunu hoşgörülü ile karşılamalısınız.

### Yetenekli Olmak!..

İşte en zor karar, en zor ayırım. Kendini "dahi" sananların bir iki yıl içinde bu mesleğin pek de kendilerine göre olmadığını fark ettikleri görülmüştür. "Acaba bana göre mi?" kuşkusuna ile yaklaşan bazı kişilerin ise yine süreçte çok doğru bir seçim yaptıkları anlaşılmıştır. İki yaklaşımda da beklenenin tersi çıkmasının ardında çevresel etkileşim ve kurgulama yatar. Kimileri; "olmayan meziyetleri için" ödüllendirilmiştir. Kimileri de; "olanlar için" cezalandırılmış ya da en azından becerilerine tepkisiz kalmıştır.

Okul ve aile çevresinin meslek seçiminde etkisi yad-

sinamaz. Fakat doğru etkileşimler ürettiği de kolay kolay söylenemez. Son saniyeye kadar meslek seçimi kaygısı taşımayan, "sadece daha hızlı koşmayı öğreten" bir orta eğitimin bu sonucu doğurması yadırganmamalı. Belki tüm meslekler için gerekir ama mimarlık için özellikle bir "ön eğitime", bir "sınav eğitimi" ihtiyacı vardır. Çünkü, "Sanat Boyutu İle Bezenmiş Bilimsel Bir Tasarım Marifetinin" ölçülmesi gerçekten çok zordur.

Şimdi eğri oturup doğru konuşalım:

1- Milli Eğitim sistemimiz, bir iki yıllık ön eğitimin ardından öğrendiklerinizi değerlendirenizi başka bir kanala kaydırabilecek mantık yapısına henüz sahip değildir.

2- Karşılıklı konuşmaya kadar giden aşamalı bir sınav sistemi ile yaklaşım sağlamaya çalışmak yapılabilecek en iyi şeydir. Fakat, öğrenci düzeyinden şikayetleri ayyuka çıkan mimarlık eğitimi veren üniversitelerin "bu temel sıkıntılara rağmen" bir araya gelip merkezi sistemin dışında akılcı bir sınav yaklaşımı sergilemelerini beklemek de hayaletilik olur. Çünkü, bağımsız bir sınav gözümü otuz yıldır gündemdedir, ama bir arpa boyu yol alınmamıştır.

3- Peki, "aklın yolunda" birleşinceye kadar hiç mi yapacak bir şey yoktur?

Ne olacaktır? Kaderimiz; "Saldım çayıra mevlam kayırsa" formülünde çare aramak mıdır?

Yanıt "Hayır" olmalı ve gençler hiç olmazsa "kendilerini sımayacak" bazı ipuçlarına sahip olmalılar diye düşünüyorum. Bu yazı ile tartışmaya açtığım; "Mesleklerin Gerçek Yüzünü Tanıtmak" ile, bu günkü "rastgele" başboşluğun da %10 luk bir seçim başarısı sağlanabilse ve gerçekten istekli ve yetenekli gençlerimiz kendi mesleklerine sahip olabilseler, inaniyorum ki güzel yurdumuzun "makus talihi" değişmeye başlayacaktır.

İşte size "mimarlık adına bir düzine yaklaşım: Kendini-

zi bir kez daha, "İsteklerinizin Arkasındaki Yetenekleriniz" adına sinayın:

1- İki resmi yan yana koyup, aralarındaki beş benzeri bulun. Tilki hangi ağacın dalları arasından bakıyor? Ya da bu labirentte iki nokta arasındaki en kısa ve doğru yolu gösterin gibi görsel sınamalar, çocukça da olsa küçük yaştaki mimari yeteneğin "temel dür-tülerini" simgeler.

2- Çıkkılan seyahatlerde önünden geçilen veya kalınan yerlerin biçimsel kurgularına elinde olmadan dikkat etmek ve döndükten sonra bazen aynı canlılıkla hatırlayabilmek, "bir işaretir". Teyzesinin evindeki banyonun yerini şematik de olsa çizerek tarif edebilmek, kendi evinin kro-kisini oransal olarak; en azından mutfağı salondan büyük çizmeyecek doğrulukta kağıda dökülebilmek gibi beceriler de mimarlığın ihtiyacı olan "görsel hafızaya" dikkati çeken bulgulardır.

3- Yakın çevrenizde mevcut mimari bürolar, varsa mimarlık eğitimi veren kurumlarda ya da büyük bir inşaat şantiyesinde; gözlem, sergi, konferans, sohbet ya da bir şeyler öğrenmek amacı ile vakit geçirmekten zevk almak, sağlıklı bir "eğilim" belirtisidir. "Gizli bir yetenek" olmadan zevk almak pek olası değildir.

4- Bir tiyatroya gidildiğinde ya da film seyrederken oyunun kendisi kadar dekorlarının biçimi, çatkısı, kurgusu ve olayın geçtiği yerin özelliklerine de dikkati yöneltmek; "olayı çevresi ile birlikte değerlendirme" ihtiyacının göstergesidir. Sağlıklı bir mimari yaklaşımdır.

5- Tarih kitaplarındaki sarayların, kalelerin, şehirlerin; arkasındaki toplumsal nedenlerle ilişkilerini merak etmek, onları sadece görsel malzeme olarak değil politik ve kültürel tarihin ayrıntısı olarak görebilmek, biraz ileri seviyede, fakat mükemmel bir mimari bakış açısıdır. Çünkü tek başına görsel başarılar mimari yeteneği tarif etmez. Sadece bu çeşit yetenekler sizi sonuna

kadar taşıyamaz. Beraberinde özel bakış açılarına ve mimari yorumlama yeteneklerine sahip olmak gerekecektir.

6- Küçükken kumdan saraylar yapmak, giderek tahta küplerden, iskambil kağıtlarından şatolar, maketler, yapmak gibi; değişik ölçeklerde mekan kurma becerisi de başka bir işaretir. Yaşadığı evin iç düzeninde; "bana ne!" yerine "burası benim mekanım!" demeyi seçip yapılacak değişiklikler için önerilerde bulunmak, hatta ev halkı içinde "fikri sorulan olmak" da yine bir işaretir. Bunların hepsi aslında mimarlık adına var olan yeteneğin küçük kanıtlarıdır.

7- Kimi, insanları iyileştirmekten; kimi, adalet duygusunu ayakta tutmaktan; kimi, rakamların; kimi, sözcüklerin arasında bir dünya kurmaktan hoşlanır. Bunların hepsi farklı mesleki eğilimlere göndermeler yapar. Barınma duygusuna küçük ölçeklerde değil "bire bir" çözüm üreten; masa altında ev kurmak, yastıklardan barınak yapmak, giderek bahçede kulübe edinmek ve ağaç üzerinde iki dal arasında çocuk evleri düşünmek gibi çocuk oyunlarından farklı bir zevk almak da beceriden çok eğilim belirleyen, fakat mimarlığa önemli göndermeler yapan belirgin bir yaklaşımdır.

8- Ayakta duran yüksek bir kulenin, büyük bir açıklığı geçen köprünün, koskoca yer kapatan çatı örtüsünün nasıl olup da yıkılmadığını merak edip, biçimin arkasındaki dengeyi, ayakta tutan hesabı ve seçilen malzemenin özelliklerini düşünmek bilimsel bir tutumdur. Bu meraklara sahip olmak da mimar olabilmek için asgari şartlardan olan "bilimsel düşünme alışkanlığı ve yeteneğinin" varlığına ışık tutar.

9- Resim dersleri sizin için sadece çok başarılı bir fotoğraf resmetmek olmayıp, üç boyutlu bir şeyleri ifade edebilmek için araç olmuş ise, resmin klasik güzelliğinden çok kütleli dengeler ve renk uyumları sizi kendine çekiyorsa yine mimarca bir yaklaşımdır. Çünkü bu yaklaşımda bulunacaksınız demektir.

10- İpe boncuk dizmek, kibrit çöpünden süsler yapmak, kil testeresi ile oyma yapmak gibi beceriler yine mimarlık adına bir başka gereksinime işaret eder; sabırlı olmaya. Çünkü çizerken, çözerken ve inşa ederken gösterilen sabırsızlığın mimarlık mesleğinde yeri yoktur.

11- Matematik, geometri ve fizik derslerinde süper bir öğrenci olmanız gerekmez belki, ama onlardan nefret eden bir yapınız varsa mimari tasarım yolunda birtakım zorluklar sizi beklemektedir. İtiraf etmek gerekir ki matematiksel bir yetenek size önemli bir avantaj sağlayacaktır.

12- Mimarlık bir uzlaşma sanatıdır. İnsanlar için, ama onlara rağmen değil! İnandırarak, güven vererek, beğendirerek yol alacaksınız. Konuşmak, fikrini yazılı ve sözlü olarak rahatça ifade etmek ve ikna etmek de bir yetenektir. Ve iyi mimar olma yolunda yadsınamaz yardımcılarıdır.

Sizin de fark edeceğimiz gibi mimari yeteneğin; sadece müzik yeteneği gibi önemli oranda anadan doğma değil, biraz da sonradan olma deneyim ve bilgi ile destekli farklı bir yetenek olduğunu söylemek pek yanlış olmaz. Bilimsel sanat ya da sanat destekli yapı bilimi gibi tariflerde yerini arayan mimarlık mesleği, bu yüzden bir ön hazırlık gerektirmektedir ki bazı sonradan alınacak bilgiler devreye girip gerçek yetenek; doğrusu ve yanlış ile ortaya çıkabilsin. Böyle bir olanak henüz bulunmadığına göre yine "Kendi Göbeğinizi Kendiniz Kesecsiniz!"

Yukarıdaki gibi birtakım sorulara verdiğiniz yanıtlar ile yaklaşımda bulunacaksınız. Burada önemli olan kesin "evet" ve "hayır"ların sayısından çok, hayatınızı bir film şeridi gibi gözden geçirmek; belki de ihmal ettiğiniz, üzerinde hiç durmadığınız bazı "becerilerin ve eğilimlerin" var olup olmadığını tekrar mantık süzgecinde irdeleyip, gelişip gelişemeyeceğine "gündüz gözü ile yorum getirmektir." Yaklaşım becerisinin

başarısı ölçüsünde doğru karara ulaşacaksınız.

Bu belirsizlik yüzünden hiç bozmayın moralinizi; çünkü, hayat genel olarak bir yaklaşımdır. Zaten mimarlık mesleği de kesin doğru ya da yanlışların hiçbir zaman var olmadığı bir "yaşamsal yaklaşımdır". Nasıl "mutlak güzellik" yok "herkese göre değişen güzellik" varsa, mimarlıkta da "tek doğru" değil, mevcut koşullar içinde "en doğru" olan dan bahsedilebilir ancak.

Eğitimde seçim sisteminin yanlışını düzeltmeye çalışmak ve boşluğunu doldurmak yine siz gençlere düşüyor. Bu yüzden, seçiminizin de "yaklaşım metodu" ile olmasını yadırgamayınız! Unutmayın; Türkiye'mizin en küçük başarısına bile ihtiyacı var. Gerçek başarıları ancak "Gerçek" meslek sahipleri ulaşır.

## Üniversiteyi Seçmek!..

Bu konuda eğitim veren yaklaşık 25 üniversitenin, doğaldır ki bazı yapısal farkları, mezunlarına verebildiği bazı ayrıcalıkları vardır. Fakat, bilin ki hepsi "iyi" niyetle sizin "iyi" bir mimar olmanız isterler. Burada vermeniz gereken kararda ilk erken ailenize aşırı yük getirmeyecek bir seçimin yapılmasıdır. Belki lisan faktörü, belki bir yakınınızın daha önce oradan mezun olması sizi etkileyecektir. Fakat, şunu bilmelisiniz; sizi mimar yapacak olan okul değil, sadece gayretinizdir. Üniversite size hep bir şeyler öğretmeye çalışacak; ama asıl görevinin "öğrenmeyi öğretmek" olduğunu genellikle unutacaktır.

Üniversite ne işe yarar mı diyeceksiniz? Çok şeye yarar, işte birkaçı;

1- Doğru ve yanlış ile hayatı tanımaya,

2- Seçtiği alanda ilerlemek için geçmesi gereken kapılara anahtar bulmaya,

3- Anlamı ile taşınabildiği sürece "bir saygınlık belgesi" olan diploma sahibi olmaya,

4- Diplomanın açtığı kapıdan geçip bilim, sanat ve sevgi dünyasında söz sahibi olmaya,

5- Gerçek dünyada, ayağı yere basan yani kendi yete-

nekleri ile barışık ilk adımı atmaya,

6- Şanslı ve sağlam adımlara bağlı olarak ekonomik geleceğine güçlü destek olmaya.

Eğer amacınız sadece iyi bir iş bulmak ise, adı duyulmuş popüler bir okuldan çok şey bekleyebilirsiniz. Yok eğer iyi bir mimar olmak istiyorsanız, önünüzde zor bir yol; fakat sonunda daima parlak bir ışık vardır. İyi bir mimar olmak, beklediğiniz saygın toplumsal mevkii ve işi er veya geç beraberinde getirecektir. Hele siz tez elden diploma alıp, bu kolay olmayan, fakat hem çok zevkli, hem de çok onurlu yolun yolcusu olun.

## İş Olanakları

Türkiye'de kamu ve özel sektör yatırımlarının % 52 si inşaat sektöründe toplanır. Yaklaşık toplam: 3,2 katrilyon Türk Lirası. Devlet bütçesinin neredeyse dörtte biri. Bu para harcanırken mimarların fikri hep sorulur mu sanıyorsunuz? Kocaman bir hayır! İşte hesabını soracağınız konulardan biri daha. Bu meslek size nasıl bir hayat standardı sağlar sorusunun yanıtı, biraz da bu mücadelenin başarısına bağlıdır.

Bu ekonomik savaşta çalışma olanakları altı ana başlıkta toplanabilir:

1- Kamu sektörü (devlet ya da belediye bünyesinde memur veya sözleşmeli teknik personel),

2- Özel sektör (çalışan), (maaşlı, saat hesabı ile veya işe bağlı ücretli),

3- Özel sektör (işveren), (proje bürosu sahibi),

4- Taahhüt sektörü (müteahhit, inşaat taahhüdü yapan mimar),

5- Üniversite (akademik kariyer için öğretim görevlisi),

6- Diğerleri (mimarlığı genel kültür olarak kullanıp herhangi başka bir iş yapan ya da hiç yapmayan kişiler).

Kamu sektörü için eleman talebi ve istihdam politikası siyasal politika ile daima paralellik gösterir. "Siyasal politika" tanımlaması başka bir açıklama gerektirmeyecek ka-

dar apaçıktır. Birinci derecenin son kademesindeki maaş ve en üst düzey bürokratlığa kadar giden, sabır gerektiren zorlu bir yoldur.

Özel sektör; yeteneğinizin ve tecrübenizin karşılığını bulma şansınız daha yüksek olan bir sektördür. Eğer fikir üreten projeci mimar olmaksızın söz ediyorsanız özel sektör size daha kestirme yolları sunacaktır. Bunun ön koşulu; ilkin katkıda bulunan "çalışan" olmak, bir başka deyişle eğitimi piyasa koşullarında sürdürmek, sonra kendi kanatlarınızla uçma hakkını kullanarak "üreten" olmak, giderek "özel sektörde patron" yani büro sahibi olmaktır. Fakat, iki seçenekte de uzun soluklu ekip çalışmaları verimli olmanın kaçınılmaz koşuludur.

Taahhüt sektörü içinde, müteahhit (yüklenici) olarak geçim sağlamak ayıp olmadığı gibi, en üst seviyede hayat standardı yakalayabilmek için şimdilik belki de tek yoldur. Başarılı bir mimarın başarılı müteahhit olması tatlı bir rüyadır. Bu güne kadar iki niteliği bir arada gören olmadı ise de "neden olmasın?" demek te fayda vardır.

Üniversite, akademik kariyer; bu işin tüm sevap ve günah kaydının tutulduğu yer. Mimarlığın düğün ve cenaze evi. Bu iş için eğitim süreniz boyunca düşünmeye fırsatınız olacaktır. Mezun olmaya yakın belki de bazı hocalarınızdan iç transfer teklifleri alacaksınız. Burada sizden bir tek şey istenmelidir; öğrenciliğinizde çektiğiniz sıkıntıları unutmamanız! Başarılı hoca olmanın belki de tek koşulu budur. Asistan olduğu gün sınıf değiştirip, ameliyatsız burun kaldıran hafıza özüllüler bu işi beceremeyeceklerdir.

Teorik bir akademisyen olarak da; bilginin doğum ve düğün sevinçlerini yaşayabilen, kendisinin ve genç adayların içindeki yaşama sevincinin ölmesine izin vermeyen insan olmak, yegane ve en değerli amaç olacaktır.

Serbste piyasa içinde serbestçe at koşurup, sadece kartvizitinde mimar yazanlara

gelinece, yani diğerleri. Ancak şu söylenebilir: İnsanlar öz-gürdür. Mimarlık adına öğrendiklerini kötüye kullanmadıkları sürece yolları açık olsun demekten başka, kimseye söz düşmez. Bu tercih biraz da doğal eledir. Onlar kendiliklerinden meydanı gerçek istek sahiplerine bırakırlar.

## Diplomaya Doğru !..

Hangi dersler görülür mimarlık okullarında? Hangileri görülmez?

Temel bilgi olarak, fikrini çizgi ve şekil ile ifade etmeyi konu edinen; teknik resim, perspektif, maket gibi dersler konur. Fakat, ana fikri oluşturacak mimarlık felsefesi ve mesleki tartışma dersi bir türlü aklı gelmez. Mimarlık tarihi, sanat tarihi dersleri; çinilerin deseninden harcı katıştıran ustasına kadar bir sürü ayrıntı içerir. Ama, bu bilgilerin; kültür tarihi, ekonomi ve politika tarihinin bir türevi olduğu çoğunlukla göz ardı edilir.

Çizim becerisi hiç kuşku yok ki asgarî ölçüde gereklidir. Mimarin her koşulda fikrini çizgi ile ifade edebilmesi beklenir. Bu ölçüde kalmak şartı ile kabul. Çünkü, gelecekte projelerin diskette çoğaltılması ve ruhsat işlemlerinin bilgisayar ortamında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Bu işi mükemmel biçimde yapabilen bilgisayar programları gün geçtikçe yaygınlaşmakta ve kullanımı kolaylaşmaktadır. Ayrıca, bilgisayar destekli çizim programları (Computer Aided Design: CAD) sadece çizim kolaylığı olarak görülmemelidir. Çünkü, tasarımın olgunlaşmasında, süratle sonucu gösterme özelliği ile mimarın baş yardımcı olmuştur.

Buna karşılık; bilgisayar hasım ilan eden bazı kişilerce "proje çizimlerinde sakın bilgisayar kullanmayın, kalırsınız!" tehdidi savrulmaktadır. Dünyanın artık bilgisayar destekli olarak tanımladığı eğitim süreci bizde adeta bilgisayar köstekli eğitime dönüşmektedir.

Statik, betonarme, tasarı geometri ve bazen yüksek matematik öğretilir. Mühen-

dís olmakla mimar olmak arasındaki çizgi hep yer değiştirir. Sistem kurmanın; mimarca, sistemi hesaplamanın; mühendisçe olduğu ince ayrımında karar hep hocanın insafına bırakılır. Ve bu hocalar genellikle mimarlıktan habersiz mühendis ya da hesap fanatığı mimar olduklarından, bu önemli konular nedense bilgiye değil kabusa dönüşür.

Yapı bilgisi, bina bilgisi, şehircilik gibi dersler, bol bol detay ve ölçüsel bilgi içerir. Bu ölçülerin ve detayların ezberci kalabalığı içinde, asıl olan mimarlık unutturulur. Çok şey bilen, ama bildiklerine bir şey ekleyemeyecek kırsırlıkta zihinler teşvik görür.

Proje derslerinde hayatta yüz yüze gelinir. Ama ne gelmek! Hocanın hayat görüşü ile sınırlı, izne tabi bir özgürlük. Ölçülerin dünyasında deneysel yolculuklar yasaklanmıştır adeta! Kalıcı bilgiyi doğuran gerçek tecrübeler hep gerçek hayata tehir edilir. Tasarım denen şey, yaşayarak değil hep kalemin ucunda öğretilir. En güzel ağaç deseni, en güzel tefriş elemanı prim alır. Gencecik beyinlere at gözlükleri layık görülür.

Saygıdeğer hocalar öğretmeye başladıkları yılların bilgilerini aynı satır sayısınca ve "antikacı titizliği ile" saklarlar. Kendilerini aşmak, çağa ayak uydurmak gereğini bilirler de nedense bu değişim yorgunluğunu pek göze alamazlar. Zaman zaman bilim ve sanat dünyasının bol yıldızlı semasında kuyruklu yıldızlar belirir. Öğrencilerin yüreklerini kuş misali çarpıtır. Eğitim birden heyecanlı bir serüvene dönüşür. Fakat, dedik ya onlar kuyruklu yıldızdır. O zamanın demirbaşı yıldızlar ise hep oradadır. Demirbaşlar, peşine öğrenci takmış yıldızlardan hiç hoşlanmazlar. Öğrencinin sürekli tercih ettiği bazı hocaların varlığına rağmen "Yoktur birbirimizden farkımız!" sloganı ile bir ömür avunurlar.

Öğrenci hoca ilişkileri "önce öldür sonra sev" mantığı ile gelişir. Fikirlerinin tümünün öldüğüne kanaat getirilen

gence yardım eli uzatılır. Çünkü, artık "iyi mürir" olmanın ön koşulu yerine gelmiştir.

"Ne olur konuş ve soru sor!" diye yalvarılır; fakat düşüncesini gençliğin dili ile anlatan öğrenci; "sana bu hakkı verende, fikrini soranda kaba hat!" diye paylanır!

Art arda üç beş proje ve sonunda diploma! Söyle bakalım, "sen mimarlıktan ne anlıyorsun?" gibi soruyla bir kere bile karşılaşmadan, "meslek adına bir tez ileri sür ve bizi ikna et!" tarzında zihinsel çalışmalar teşvik edilmeden son seneye gelinir. Çizginin kalitesi, proje paftalarının doluluğu ve dikte edilen programın harfiyen yerine gelmesi dikkate alınır ve bunları becere-ne; "Sen artık mimar oldun!" denilir. Ve en sakıncalı yanı; öğrenci buna inanır.

### Çıkış Yolu ..

Değişim kolay olsa idi tam 30 sene önce buna benzer sorunlar dile getirildiğinde birileri silkinir ve üniversiteler bu güne kadar kendine gelirdi. Kendi yarattığımız YÖK duvarında ağıtlar yakarak günahlarımızdan arınmayı bekleyemeyiz. Tane iriliğine göre ayrıştırıp "meslek etiketi" yapılandırılmaktan artık sabrı taşan gençlere;

1- Önce mantıkları ve özgür duyguları ile baş başa kalıp; ne olmak istediklerini bilmeleri gerektiğini söylemeye çalışıyorum.

2- Sonra koşullar elverdiğince heyecanlarını kaybetmeden, bu tercihlerini direnmelerini tavsiye ediyorum.

İstedikleri yere girdikten sonra hedefe ulaşacaklardır.

Heyecanlı, duygulu ve özgürlükten yana olmak; genç olmaktır. Anne ve babalarınız yani üç aşağı beş yukarı 68 kuşağı ve yakın dönemini yaşamış olan bizler; gençlik çağımızda çektiğimiz sıkıntıları sizin de çekmemeniz için, bilinç altımızdaki bir dürtü ile heyecanlı ve özgür duygularınıza bazı engeller koyduk. Sonunda roller değişti. Bazı gençler yaşlılara soğuk kanlılığı tavsiye eder oldu. Sakın bu tuzağa düşmeyin. Gelecek; si-

zin heyecanlarınız üzerinde yükselsecek.

Diploma serüveni yukarıdaki gibi olmayan üniversiteler, bununla övünebilirler. Çünkü, büyük çoğunluğun dışına çıkabilmişlerdir. Bu aynadaki görüntüyü beğenmeyenlere de değişim kapısı da ima açık olacaktır. Biraz da maksatlı olarak çok bulutlu bir manzara resmettik. Çünkü, "böyle olmamalı!" diyoruz. Ve olmaması gereken dikkatleri çekiyoruz.

"Gençleri ürkütmeyelim!" diyenler var gibi geliyor. Ama, onlara katılmayacağım. Çünkü, ben gençlerin sağduyusuna güveniyorum. Onlar da bizim, gerçekleri gizlemeyeceğimize güvenmelidir. Kimse bu yüzden mimar olmaktan vazgeçmez endişelenmeyin. Aksine, ne ile karşılaşacağım bilen gençler, sürpriz bunalımlar yüzünden okul dışında çıkış noktaları arayacaklarına, gerçeği kabul edip, tüm enerjileri ile bu sorunun çözümüne katkıda bulunacaklardır. Yeter ki güvenelim ve onlara ihtiyacımız olduğunu hissettirelim. Mezun olanlar bir gün geri dönecekler ve üniversiteyi başımızın üstünde taşıması gereken gerçek yerine taşıyacaklardır. Evet gençler. Bu güzel ülkenin tüm üniversitelerinde, diğer konularda da farklı isimler altında; fakat aynı sorunlar yaşanmakta. Zannetmeyin ki uzaydan gelenler farklı bir eğitim veriyor! Size düşen, pırl pırl yüreğinizle ve eksilmez cesaretinizle bu sorunun üstüne gitmek. Bize düşen ise sadece; size güvenmek.

Ben güveniyorum...

(Siz de kendi mesleğinizle aynı heyecan ve saygı ile yaklaşıyor ve halen sürdürülen eğitim ve meslek sonrası koşullar hakkında güncel bilgilere sahipseniz, bu ülkenin geleceği gençlerimize mesleğinizi; "hiçbir şeyi saklamadan ve abartmadan" tanıtır. Hangi yeteneklerin ya da bilgilerin en çok gerekeceğini, üniversitede ve hayatta onları nelerin beklediğini dile getirin. Yazınızı okuyan gençlerin size gönderecekleri mektupları okuduğunuzda hele onlarla

karşılaşıp gözlerindeki pırlıyı gördüğünüzde çok doğru bir iş yaptığınızı anlayacaksınız. Giderek Türkiye'mizin ulaşacağı refah seviyesinde kendinizi pay sahibi hissedeceksiniz. Çünkü, o yıllara bizi ancak "ne yaptığını bilen ve mesleğinde başarılı gençler" taşıyacaktır.)

Çelik Erengeçgin  
Y. Mimar, Üranlı Köyü 16240, Bursa

## Bir Annenin Mektubu

Annemiz olmaktan her zaman gurur duydum. Ama artık bu kimliği bir kenara bırakıyorum; bunu hem sizin, hem de kendim için; özgürlüğümüz için yapıyorum. Çünkü bu kimlik toplumlarda özellikle de bizim toplumumuzda çok sömürülmüştür. Anne olmak birtakım yaptırımlara neden olduğu gibi, birçok konuda da hak sahibi olmak olarak kabul ediliyor ve ister istemez evlâtlar üzerinde bir baskı oluşabiliyor. Bu anlamdaki annelikten sıyrılıyorum.

Doğadaki dengeyi gözlemlerseniz hiçbir şey devamlı değil. Sürekli değişim var, değişimde ilerleme var; durağanlık yok.

Anne olmak muhteşem bir şey. 18 yaşında iken dünyaya anne olmak için geldiğimi düşünürdüm. Geriye dönüp yaşamımı analiz ettiğimde eşimi seçerken öncelikle size baba seçtiğimi fark ettim. 35 yıllık evliliğimizde 18 yaşındaki bir genç kızın ne doğru bir seçim yaptığını ve ne istediğini çok iyi bilmesi beni şaşırttı. İlk hamileliğimde karnımdaki bebekle hep konuştum. Ve ilk doğum... Yaşamım süresince hiçbir olay beni o denli mutlu kılmadı. İyi bir anne olmak ve çocuklarımı en iyi şekilde eğitmek, onların doğdukları andan itibaren bir kişilik oldukları bilincine varmalarını sağlamak hedefimdi. Bu yolda epey çalışma da yaptım. Her bilmediğim konuya geldiğimde kitaplara, araştırmalara sarıldım, çevremi gözlemledim.

Eğitimi bir aileden gelen, iyi yetiştirilmiş bir eğitimci olduğum ve yaptığım işi çok

sevdiğim, üzüntülü ve yorucu anları olsa da, hep keyif aldığım için, zorlanmadım. Biz sizi eğitirken, siz de bizi eğittiniz. İki noktanın çok önemli olduğunu ve asla gözardı edilmemesi gerektiğini düşündüm hep: Çocuklar evimizin en kıymetli misafirleridir; onlarla arkadaşlığı ve karşılıklı güveni hiçbir zaman kaybetmemelidir.

Yıllar geçti. Hepimiz elimizden gelenin en iyisini yaparken hatalarımızı da yaptık. (Hatalarımı her zaman sevdim, çünkü bana çok şey öğrettiler) Çok güzel bir aile oluşturduk, birbirine güvenin, saygı ve sevgi dolu. Amacıma ulaşmıştım. Derken ailemizin en genç üyesini 22 yaşında bir trafik kazasında kaybettik. Uzun bir karanlık... Çabalayıp toparlanmaya çalışırken, çok kısa bir süre sonra, büyük oğlumuz komando olarak askere gitti, döner dönmezde evlendi ve kendi kanatlarıyla uçmaya başladı.

Biz; babanız ve ben, nehrin aktığı yöne, ona uyum sağlayarak yüzmeyi öğrenmiştik. Böylece huzur dolu sakin bir yaşam başladı. Yaşamı algılamak, yaşamı felsefesi yaratma, yaşamla uyum içinde olma basamaklarını çıktık.

Ve sevgili oğlum, seni seyrederken bu çılgın dalgalı denizde, seni daha çok nasıl rahatlatabilirim, daha güvenli ve huzurlu yüzebilen için neler yapabilirim diye düşündüğümde yukarıda anlattığım karara vardım.

Dostunum sonsuza kadar, beklentisiz, sevgi ve saygı dolu. Kardeşini üzüntümüzü aşarak serbest bıraktık. Seni de böyle serbest bırakıyorum. Üstünde hiçbir yaptırım hissetme. O çılgın denizdeki bir liman olarak gör babanı ve beni; dilediğin zaman dinlenebileceğin. Önyargısız, baskısız, kalıplardan uzak bir ilişkimiz olsun, hoşgör, sevgi, saygı ve zerafet dolu.

Beni rahatlıkla anlayabileceğini biliyorum, sen de sana olan derin sevgimi biliyorsun. Bana anneliği tattırdığın için sana teşekkür ediyorum.

Ülkü Kasımhocaoğlu  
Ankara